

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 19 stycznia 2017 r.*

Odwołanie — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Rynek metakrylanów — Grzywny — Solidarna odpowiedzialność spółek dominujących i spółki zależnej za naruszenie popełnione przez tę ostatnią — Zapłata grzywny przez spółkę zależną — Obniżenie kwoty grzywny nałożonej na spółkę zależną w wyniku wyroku Sądu Unii Europejskiej — Pisma służby rachunkowej Komisji Europejskiej wymagające od spółek dominujących zapłaty kwoty zwróconej przez nią spółce zależnej, powiększonej o odsetki za zwłokę — Skarga o stwierdzenie nieważności — Akty podlegające zaskarżeniu — Skuteczna ochrona sądowa

W sprawie C-351/15 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 10 lipca 2015 r.,

Komisja Europejska, reprezentowana przez V. Bottkę oraz F. Dintilhaca, działających w charakterze pełnomocników,

wnosząca odwołanie,

popierana przez:

Urząd Nadzoru EFTA, reprezentowany przez C. Perrin, działającą w charakterze pełnomocnika,

interwenient,

w której pozostałymi uczestnikami postępowania są:

Total SA, z siedzibą w Courbevoie (Francja),

Elf Aquitaine SA, z siedzibą w Courbevoie,

reprezentowane przez E. Morgana de Rivery'ego oraz E. Lagathu, adwokatów,

strona skarżąca w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: R. Silva de Lapuerta, prezes izby, E. Regan, J.C. Bonichot, C.G. Fernlund i S. Rodin (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: N. Wahl,

* * Język postępowania: francuski.

sekretarz: V. Giacobbo-Peyronnel, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 9 czerwca 2016 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 21 lipca 2016 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Komisja Europejska w odwołaniu występuje z żądaniem uchylenia wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 29 kwietnia 2015 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja Europejska (T-470/11, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”, EU:T:2015:241), mocą którego Sąd stwierdził częściową nieważność pism Komisji: BUDG/DGA/C4/BM/s746396 z dnia 24 czerwca 2011 r. (zwanego dalej „pismem z dnia 24 czerwca 2011 r.”) i BUDG/DGA/C4/BM/s812886 z dnia 8 lipca 2011 r. (zwanego dalej „pismem z dnia 8 lipca 2011 r.”; łącznie zwanych „spornymi pismami”), dotyczących zapłaty przez Total SA i Elf Aquitaine SA grzywny wraz z odsetkami za zwłokę należnej wskutek decyzji C(2006) 2098 wersja ostateczna z dnia 31 maja 2006 r. w przedmiocie zastosowania art. 81 WE i art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) (sprawa COMP/F/38.645 – Metakrylany) (zwanej dalej „decyzją w sprawie metakrylanów”).

Okoliczności powstania sporu

- 2 Okoliczności powstania sporu zostały przedstawione przez Sąd w pkt 2–28 zaskarżonego wyroku w następujący sposób:

„2 Na mocy [decyzji w sprawie metakrylanów] spółka Arkema SA i jej spółki zależne Altuglas International SA i Altumax Europe SAS (wszystkie zwane dalej łącznie »Arkemą«) zostały solidarnie obciążone przez Komisję [...] grzywną w wysokości 219 131 250 EUR za udział w kartelu (zwaną dalej »grzywną początkową«).

3 [Pozwane], które w przyjętym w decyzji w sprawie metakrylanów okresie naruszenia były spółkami dominującymi w stosunku do Arkemy, zostały uznane za solidarnie odpowiedzialne za zapłatę grzywny początkowej do wysokości, odpowiednio, 181 350 000 EUR i 140 400 000 EUR.

4 W dniu 7 września 2006 r. Arkema zapłaciła grzywnę początkową w całości, a następnie, podobnie jak [pozwane], równoległe do nich i samodzielnie, wniosła skargę na decyzję w sprawie metakrylanów (postępowanie to zwane jest dalej »postępowaniem sądowym w sprawie metakrylanów«).

Postępowanie sądowe w sprawie metakrylanów przed Sądem

5 [Pozwane] oraz Arkema, odpowiednio w dniach 4 i 10 sierpnia 2006 r., wniosły skargę o stwierdzenie nieważności decyzji w sprawie metakrylanów.

6 W ramach sprawy T-206/06 [pozwane] wniosły, tytułem żądania głównego, o stwierdzenie nieważności decyzji w sprawie metakrylanów.

7 W ramach tej sprawy [pozwane] wniosły również, tytułem żądania ewentualnego, o zredukowanie wysokości grzywny początkowej nałożonej solidarnie na Arkemę i na nie same.

- 8 W dniu 24 lipca 2008 r. Komisja skierowała do Arkemy pismo wzywające tę ostatnią do potwierdzenia, że jej wpłata z dnia 7 września 2006 r. została dokonana »w imieniu wszystkich dłużników odpowiedzialnych solidarnie«, precyzując zarazem, że z jednej strony »w braku takiego potwierdzenia oraz w przypadku, gdyby została stwierdzona nieważność decyzji [w sprawie metakrylanów] wobec przedsiębiorstwa, w imieniu którego zapłata została dokonana«, »zwróci [ona] kwotę 219 131 250 EUR wraz z odsetkami« oraz, z drugiej strony, że »jeśli całość lub część grzywny zostanie potwierdzona przez Trybunał wobec któregośkolwiek z innych solidarnych dłużników«, zażąda ona »od niego całej pozostałej kwoty podwyższonej o odsetki za zwłokę według stawki 6,09%«.
- 9 Pismem z dnia 25 września 2008 r. Arkema poinformowała Komisję, że zapłaciła kwotę 219 131 250 EUR »w charakterze solidarnie współzobowiązanej i że z momentem zapłaty w pełni zaspokojone zostały roszczenia Komisji tak wobec Arkemy, jak wobec ogółu solidarnie współzobowiązanych«. W tej mierze Arkema »żałowała, że nie może upoważnić Komisji do zatrzymania żadnej kwoty na wypadek gdyby jej skarga do sądu wspólnotowego została rozpatrzona pozytywnie«.
- 10 W dniu 24 listopada 2008 r. Komisja skierowała pismo do [pozwanych], aby je w szczególności poinformować o piśmie Arkemy z dnia 25 września 2008 r. oraz o fakcie, że Arkema odmówiła wypełnienia deklaracji wspólnej zapłaty przedłożonej przez Komisję.
- 11 Skarga [pozwanych] została oddalona wyrokiem z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, [...] EU:T:2011:250).
- 12 Natomiast skarga wniesiona odrębnie przez Arkemę na decyzję w sprawie metakrylanów została częściowo uwzględniona wyrokiem z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, [...] EU:T:2011:251 [...]), w efekcie czego wysokość grzywny nałożonej na Arkemę została obniżona do 113 343 750 EUR.
- 13 W [...] wyroku [z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja, T-217/06, EU:T:2011:251] Sąd uznał, wykonując nieograniczone prawo orzekania, że należało ograniczyć podwyższenie grzywny, jakie w decyzji w sprawie metakrylanów zastosowano wobec Arkemy tytułem skutku odstrasającego, biorąc pod uwagę fakt, że w dniu nałożenia grzywny nie była ona już kontrolowana przez [pozwane] ([...] wyrok [z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja, T-217/06, EU:T:2011:251], pkt 338 i 339).
- 14 Od wyroku [z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja, T-217/06, EU:T:2011:251] nie wniesiono odwołania, w związku z czym stał się on prawomocny.
- 15 Komisja zwróciła Arkemie z datą zaksięgowania w dniu 5 lipca 2011 r., kwotę 119 247 033,72 EUR (105 787 500 EUR kwoty podstawowej powiększonej o 13 459 533,72 EUR odsetek).

[Sporne] pisma

Pismo z dnia 24 czerwca 2011 r.

- 16 W piśmie z dnia 24 czerwca 2011 r. Komisja powiadomiła [pozwane], że »w wykonaniu wyroku [z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja, T-217/06, EU:T:2011:251] zwróci Arkemie kwotę odpowiadającą obniżeniu grzywny określonego przez Sąd«.
- 17 W tym samym piśmie z dnia 24 czerwca 2011 r. Komisja zażądała również od [pozwanych] »[r]ównocześnie i przy założeniu wniesienia do Trybunału odwołania od wyroku [z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja, T-206/06, EU:T:2011:250] zapłacenia pozostałej kwoty należnej, powiększonej o odsetki za zwłokę według stawki 6,09%, licząc od dnia 8 września

2006 r.«, a mianowicie 68 006 250 EUR, której zapłata ciążyła na Total jako zobowiązanej »solidarnie« do wysokości 27 056 250 EUR powiększonej o odsetki za zwłokę, co oznacza całkowitą kwotę 88 135 466,52 EUR.

- 18 W skierowanym do Komisji piśmie z dnia 29 czerwca 2011 r. [pozwane] stwierdziły w istocie, że z dniem 7 września 2006 r. »wszystkie roszczenia [Komisji] zostały zaspokojone«, i postawiły Komisji liczne zapytania w celu uzyskania wyjaśnień odnośnie do wielu punktów pisma z dnia 24 czerwca 2011 r.

Pismo z dnia 8 lipca 2011 r.

- 19 Pismem z dnia 8 lipca 2011 r. Komisja odpowiedziała, w szczególności, że »w przeciwieństwie do rozumienia [pozwanych] nie zrezygnuje bynajmniej z uzyskania należnych kwot, jeśli [pozwane] nie wniosą odwołania do Trybunału«, wyraźnie precyzując, że »odpowiedzialność [pozwanych] nie wygasła przez zatrzymanie kwot określonych wyrokiem [z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251)] i zapłaconych przez Arkemę«.
- 20 W tym samym piśmie z dnia 8 lipca 2011 r. Komisja przyznała, iż pomyliła się co do wysokości żądanej kwoty, i sprecyzowała, że kwota należna od Elf Aquitaine w wykonaniu decyzji w sprawie metakrylanów, jak również [...] wyroku [z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250), a także wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251)], wynosi 137 099 614,58 EUR, w tym odsetki za zwłokę w wysokości 31 312 114,58 EUR [...], a w ramach tej kwoty Total była solidarnie odpowiedzialna do wysokości 84 028 796,03 EUR.
- 21 W piśmie z dnia 8 lipca 2011 r. Komisja dodała również, że w przypadku wniesienia przez [pozwane] odwołania od wyroku [z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja, T-206/06, EU:T:2011:250] mają one możliwość ustanowienia gwarancji bankowej zamiast zapłaty grzywny.
- 22 W dniu 18 lipca 2011 r. [pozwane] zapłacili Komisji kwotę wymaganą w piśmie z dnia 8 lipca 2011 r., czyli 137 099 614,58 EUR.

Postępowanie sądowe w sprawie metakrylanów na etapie odwołania przed Trybunałem

- 23 W dniu 10 sierpnia 2011 r. [pozwane] wniosły odwołanie od [...] wyroku [z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja, T-206/06, EU:T:2011:250].

[...]

- 25 Odwołanie zostało oddalone postanowieniem z dnia 7 lutego 2012 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (C-421/11 P, [niepublikowanym], EU:C:2012:60), w którym Trybunał oddalił wszystkie żądania [pozwanych].

[...]

- 28 W przedmiocie żądań ewentualnych, zmierzających do uchylenia odsetek za zwłokę, Trybunał orzekł, jak następuje:
»89 Żądanie to powinno zostać odrzucone jako oczywiście niedopuszczalne, ponieważ jest ono skierowane nie [...] przeciw wyrokowi [z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja, T-206/06, EU:T:2011:250], ale przeciw pismu Komisji [z dnia 8 lipca 2011 r.], co stanowi zresztą przedmiot skargi wnoszących odwołanie złożonej przed Sądem i zarejestrowanej w jego sekretariacie pod numerem T-470/11«.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

- 3 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 1 września 2011 r. pozwane wniosły do Sądu skargę o stwierdzenie nieważności spornych pism, wnosząc, tytułem żądania ewentualnego, o obniżenie wymaganych w nich kwot oraz, tytułem dalszego żądania ewentualnego, o anulowanie wymaganych w nich odsetek.
- 4 W piśmie złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 17 listopada 2011 r. Komisja podniosła zarzut niedopuszczalności na podstawie art. 114 regulaminu postępowania przed Sądem. Wskazała w szczególności, że sporne pisma stanowią akty niezaskarżalne, ponieważ pozbawione są one wiążących skutków prawnych mających wpływ na pozwane, i że ciążący na tych ostatnich obowiązek zapłaty wynika wyłącznie z decyzji w sprawie metakrylanów.
- 5 W zaskarżonym wyroku Sąd w pierwszej kolejności zbadał ów zarzut niedopuszczalności w pkt 72–101 rzeczonego wyroku.
- 6 W tym względzie Sąd stwierdził w szczególności, że w odniesieniu do kwoty głównej dochodzonej od pozwanych w spornych pismach pisma te nie naruszyły interesów pozwanych poprzez istotną zmianę ich sytuacji prawnej wynikającej z decyzji w sprawie metakrylanów w rozumieniu art. 263 TFUE.
- 7 Natomiast jeśli chodzi o obowiązek zapłaty odsetek za zwłokę, Sąd stwierdził, że w żaden sposób nie wynikał on ani z tej decyzji, ani z wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Total Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250), ani też z wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251), ponieważ Arkema zapłaciła zaraz po wydaniu owej decyzji całość pierwotnej grzywny, w związku z czym zaskarżony akt zmienił w istocie ich sytuację prawną, podwyższając kwotę należną od pozwanych na podstawie tej decyzji.
- 8 W konsekwencji Sąd uznał skargę za dopuszczalną w zakresie, w jakim jest ona skierowana przeciwko odsetkom za zwłokę żądanym od pozwanych w spornych pismach.
- 9 Następnie Sąd w pkt 107–118 zaskarżonego wyroku przeanalizował skargę co do jej istoty w zakresie, w jakim była ona skierowana przeciwko odsetkom za zwłokę wymaganym od pozwanych, i uwzględnił ją w tym zakresie.
- 10 W konsekwencji Sąd stwierdził nieważność spornych pism ze względu na to, że Komisja zażądała w nich od pozwanych zapłaty odsetek za zwłokę, a w pozostałej części skargę oddalił.

Żądania stron i postępowanie przed Trybunałem

- 11 Komisja wnosi do Trybunału o:
  - uchylenie zaskarżonego wyroku;
  - stwierdzenie niedopuszczalności skargi wniesionej w postępowaniu przed Sądem oraz
  - obciążenie pozwanych całością kosztów postępowania.
- 12 Pozwane zwracają się do Trybunału o:
  - oddalenie odwołania oraz
  - obciążenie Komisji kosztami postępowania.

- 13 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 17 lutego 2016 r. Urząd Nadzoru EFTA został dopuszczony do sprawy w charakterze interwenienta popierającego żądania Komisji. Jednakże z uwagi na okoliczność, że wniosek o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta został złożony po upływie terminu przewidzianego w art. 190 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, strona ta na podstawie art. 129 § 4 tego regulaminu otrzymała możliwość przedstawienia uwag dopiero w ramach wystąpienia ustnego podczas rozprawy, która odbyła się w dniu 9 czerwca 2016 r.

W przedmiocie odwołania

W przedmiocie zarzutu trzeciego, opartego na sprzecznym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku

Argumentacja stron

- 14 W trzecim zarzucie odwołania, który należy rozpoznać w pierwszej kolejności, Komisja utrzymuje, że zaskarżony wyrok jest dotknięty sprzecznością uzasadnienia.
- 15 Sąd niesłusznie uznał w pkt 113 zaskarżonego wyroku, że roszczenia Komisji zostały w pełni zaspokojone zarówno wobec Arkemy, jak i wobec ogółu solidarnie współzobowiązanych, podczas gdy Sąd słusznie zauważył w pkt 9 tego wyroku, że Arkema „żałowała, iż nie może upoważnić Komisji do zatrzymania żadnej kwoty na wypadek gdyby jej skarga do sądu wspólnotowego została rozpatrzona pozytywnie”.
- 16 Tymczasem to uściślenie ze strony Arkemy oznaczało bezwzględnie – zdaniem Komisji – że spółka ta nie złożyła deklaracji wspólnej zapłaty. W tych okolicznościach Sąd nie może twierdzić, że roszczenia Komisji zarówno wobec Arkemy, jak i wobec ogółu solidarnie współzobowiązanych zostały zaspokojone w pełni.
- 17 Pozwane utrzymują, że zarzut trzeci należy odrzucić jako oczywiście niedopuszczalny, a w każdym razie oddalić jako bezzasadny.

Ocena Trybunału

- 18 Komisja Europejska zasadniczo zarzuca Sądowi, że ten w pkt 113 zaskarżonego wyroku niesłusznie stwierdził, iż roszczenia Komisji zostały w pełni zaspokojone, chociaż Arkema w swoim piśmie z dnia 25 września 2008 r. nie złożyła deklaracji wspólnej zapłaty. Instytucja ta zmierza, pod pretekstem sprzeczności w uzasadnieniu, do podważenia dokonanej przez Sąd wykładni tego pisma w ramach wykonywania przysługującej mu swobody oceny stanu faktycznego.
- 19 Tymczasem o ile kwestia, czy uzasadnienie wyroku Sądu zawiera sprzeczności lub jest wystarczające, stanowi zagadnienie prawne, które jako takie może zostać podniesione w ramach odwołania (zob. w szczególności wyroki: z dnia 8 lutego 2007 r., *Groupe Danone/Komisja*, C-3/06 P, EU:C:2007:88, pkt 45; z dnia 14 października 2010 r., *Deutsche Telekom/Komisja*, C-280/08 P, EU:C:2010:603, pkt 123), o tyle nie jest tak w wypadku oceny stanu faktycznego, który – z wyłączeniem przypadków przeinaczenia faktów, które nie zostało podniesione w niniejszej sprawie – zgodnie z utrwalonym orzecznictwem nie jest poddany kontroli Trybunału (zob. podobnie w szczególności wyroki: z dnia 10 lipca 2014 r., *Grecja/Komisja*, C-391/13 P, niepublikowany, EU:C:2014:2061, pkt 29; z dnia 20 stycznia 2016 r., *Toshiba Corporation/Komisja*, C-373/14 P, EU:C:2016:26, pkt 40).
- 20 W konsekwencji zarzut trzeci należy odrzucić jako niedopuszczalny.

W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na twierdzeniu, że Sąd naruszył prawo, stwierdzając, iż sporne pisma wywołały skutki prawne

Argumentacja stron

- 21 W ramach zarzutu pierwszego, który dotyczy w szczególności pkt 81–87 zaskarżonego wyroku i który dzieli się na trzy części, Komisja zasadniczo podnosi, że Sąd naruszył prawo, stwierdzając, że sporne pisma wywołały wiążące skutki prawne mogące wpłynąć na interesy pozwanych. Urząd Nadzoru EFTA w zasadniczym zakresie przyłącza się do tego zarzutu.
- 22 W ramach części pierwszej zarzutu pierwszego Komisja utrzymuje, że sporne pisma są zwykłymi żądaniami zapłaty w wykonaniu decyzji w sprawie metakrylanów, służącymi przygotowaniu jej ewentualnej egzekucji w następstwie wyroków z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250), oraz z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251). Pisma te nie stanowią jednak jeszcze „egzekucji” tej decyzji, a zatem nie określają ostatecznego stanowiska Komisji. Wyłącznie ta decyzja mogła być przedmiotem egzekucji, której w pewnym sensie udało się zapobiec w drodze zapłaty dokonanej przez pozwanych.
- 23 W drugiej części zarzutu pierwszego Komisja podnosi, że treść spornych pism dowodzi, iż nie mają one wiążących skutków prawnych. Pisma te wyrażały bowiem opinię służby rachunkowej na temat poboru grzywny nałożonej na decyzji w sprawie metakrylanów i jedynie przypominały o warunkach płatności lub „terminowym uiszczeniu grzywny”, co stanowi oczywiście środek przyjęty w ramach wykonywania tejże decyzji.
- 24 W ramach części trzeciej zarzutu pierwszego Komisja podnosi, że sporne pisma nie dodały niczego względem treści decyzji w sprawie metakrylanów. Ciężący na pozwanych obowiązek zapłaty grzywny wraz odsetkami, które mają wobec niej charakter akcesoryjny, jest jedynie skutkiem decyzji w sprawie metakrylanów, interpretowanej w świetle wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250), wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251), oraz postanowienia z dnia 7 lutego 2012 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (C-421/11 P, niepublikowanego, EU:C:2012:60). Komisja, jak wynika z orzecznictwa Sądu i Trybunału, nie posiada jakiegokolwiek swobody w tej dziedzinie, ponieważ określenie wysokości odsetek za zwłokę wynika z odpowiednich przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 966/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 (Dz.U. 2012, L 298, s. 1) i z rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 1268/2012 z dnia 29 października 2012 r. w sprawie zasad stosowania rozporządzenia nr 966/2012 (Dz.U. 2012, L 362, s. 1).
- 25 Zdaniem Komisji sporne pisma komunikowały jedynie żywiony przez Komisję zamiar wykonania decyzji w sprawie metakrylanów i nie wywoływały żadnych innych skutków prawnych niż owa decyzja. Pisma te są nieodłączne od decyzji i służą przygotowaniu jej wykonania.
- 26 Pozwane uważają, że zarzut pierwszy należy odrzucić jako częściowo niedopuszczalny i oddalić jako częściowo bezzasadny.
- 27 W tym względzie, odnośnie do części drugiej i trzeciej tego zarzutu, są one w opinii pozwanych spółek oczywiście niedopuszczalne, ponieważ Komisja w drodze tych części zasadniczo ogranicza się do powtórzenia argumentów przytoczonych już przez tę instytucję przed Sądem, bez wykazania naruszenia prawa przez Sąd w tym względzie i bez określenia krytykowanych punktów zaskarżonego wyroku.

28 Jeśli chodzi o część pierwszą zarzutu pierwszego, powinna ona zdaniem pozwanych zostać oddalona jako bezzasadna.

Ocena Trybunału

29 W zarzucie pierwszym Komisja zarzuca zasadniczo Sądowi naruszenie prawa z uwagi na stwierdzenie, że sporne pisma stanowiły akty podlegające zaskarżeniu w rozumieniu art. 263 TFUE w zakresie, w jakim w drodze tych pism Komisja zażądała zapłaty odsetek za zwłokę.

30 Odnośnie do dopuszczalności tego zarzutu, analizowanego w zakresie jego części drugiej i trzeciej, należy przypomnieć, że w szczególności z art. 168 § 1 lit. d) i art. 169 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem wynika, iż odwołanie musi precyzyjnie określać kwestionowane części wyroku, o którego uchylenie się wnosi, oraz argumenty prawne, które konkretnie wspierają to żądanie. Odwołanie jedynie powtarzające lub dosłownie odtwarzające zarzuty i argumenty podniesione przed Sądem, łącznie z tymi, które oparte były na okolicznościach faktycznych wyraźnie nieuwzględnionych przez Sąd, nie spełnia wymogów uzasadnienia sformułowanych w tych przepisach (zob. w szczególności wyrok z dnia 3 października 2013 r., Inuit Tapiriit Kanatami i in./Parlament i Rada, C-583/11 P, EU:C:2013:625, pkt 46 i przytoczone tam orzecznictwo).

31 Niemniej jednak, gdy wnoszący odwołanie kwestionuje wykładnię lub zastosowanie przez Sąd prawa Unii, kwestie prawne rozpatrywane w pierwszej instancji mogą ponownie być rozpatrywane w ramach odwołania. Gdyby bowiem wnoszący odwołanie nie mógł oprzeć odwołania na zarzutach i argumentach podniesionych już przed Sądem, postępowanie odwoławcze byłoby częściowo bezprzedmiotowe (wyroki: z dnia 12 września 2006 r., Reynolds Tobacco i in./Komisja, C-131/03 P, EU:C:2006:541, pkt 51; z dnia 3 października 2013 r., Inuit Tapiriit Kanatami i in./Parlament i Rada, C-583/11 P, EU:C:2013:625, pkt 47).

32 W niniejszej sprawie Komisja w drodze zarzutu pierwszego, w szczególności w jego częściach drugiej i trzeciej, nie zmierza do uzyskania zwyczajnego ponownego zbadania skargi złożonej w Sądzie, lecz, ściśle rzecz biorąc, zmierza do zakwestionowania rozumowania prawnego, które doprowadziło Sąd do stwierdzenia, że sporne pisma miały taki charakter, iż wywołały wiążące skutki prawne tego rodzaju, że zmieniły one sytuację danych przedsiębiorstw.

33 W tym celu Komisja ponadto wskazała w sposób wystarczający pod względem prawnym fragmenty zaskarżonego wyroku, które w jej opinii stanowią naruszenie prawa, oraz argumenty przytoczone na poparcie jej żądania, pozwalające w ten sposób Trybunałowi na przeprowadzenie swojej kontroli.

34 W związku z tym zarzut pierwszy jest dopuszczalny.

35 Odnośnie do zasadności zarzutu pierwszego, którego części należy zbadać łącznie, należy przypomnieć na wstępie, że z utrwalonego orzecznictwa dotyczącego dopuszczalności skargi o stwierdzenie nieważności wynika, iż w celu ustalenia, czy akt może być przedmiotem takiej skargi, należy przeanalizować samą treść tego aktu, natomiast forma, w jakiej go wydano, jest co do zasady obojętna z tego punktu widzenia (zob. podobnie w szczególności wyroki: z dnia 22 czerwca 2000 r., Niderlandy/Komisja, C-147/96, EU:C:2000:335, pkt 27; z dnia 17 lipca 2008 r., Athinaiki Techniki/Komisja, C-521/06 P, EU:C:2008:422, pkt 43).

36 W tym względzie z utrwalonego orzecznictwa również wynika, że aktami lub decyzjami, które mogą być przedmiotem skargi o stwierdzenie nieważności, są wyłącznie środki wywołujące wiążące skutki prawne mogące naruszyć interesy skarżącego poprzez istotną zmianę jego sytuacji prawnej (zob. w szczególności wyroki: z dnia 17 lipca 2008 r., Athinaiki Techniki/Komisja, C-521/06 P,

EU:C:2008:422, pkt 29; z dnia 26 stycznia 2010 r., Internationaler Hilfsfonds/Komisja, C-362/08 P, EU:C:2010:40, pkt 51; z dnia 9 grudnia 2014 r., Schönberger/Parlament, C-261/13 P, EU:C:2014:2423, pkt 13).

- 37 Tak więc skarga o stwierdzenie nieważności jest możliwa zasadniczo względem środka, w drodze którego dana instytucja określa na koniec postępowania administracyjnego ostatecznie swoje stanowisko. Nie można natomiast jako zaskarżalnych kwalifikować w szczególności aktów tymczasowych służących przygotowaniu wydania ostatecznej decyzji, jak również aktów potwierdzających lub aktów czysto wykonawczych, w zakresie, w jakim takie akty nie mają na celu wywołania autonomicznych wiążących skutków prawnych w porównaniu ze skutkami aktu instytucji Unii, który jest przygotowany, potwierdzony i wykonany (zob. podobnie w szczególności wyroki: z dnia 12 września 2006 r., Reynolds Tobacco i in./Komisja, C-131/03 P, EU:C:2006:541, pkt 55; z dnia 6 grudnia 2007 r., Komisja/Ferriere Nord, C-516/06 P, EU:C:2007:763, pkt 29; a także z dnia 26 stycznia 2010 r., Internationaler Hilfsfonds/Komisja, C-362/08 P, EU:C:2010:40, pkt 52).
- 38 Z tej perspektywy Komisja utrzymuje zasadniczo w ramach zarzutu pierwszego, że jeśli chodzi o wymagany tam obowiązek zapłaty odsetek za zwłokę, sporne pisma nie miały na celu wywołania wiążących skutków prawnych innych niż te, jakie wynikały z decyzji w sprawie metakrylanów, skoro ów obowiązek zapłaty odsetek za zwłokę wynika jedynie z tej decyzji i z odpowiednich przepisów wykonawczych, oraz że pisma te nie wniosły niczego nowego. Sporne pisma miały zatem jedynie charakter przygotowawczy dla ewentualnej egzekucji decyzji w sprawie metakrylanów.
- 39 Tymczasem, mając na względzie okoliczności niniejszej sprawy, nie można przyjąć takiej argumentacji.
- 40 W tym względzie należy na wstępie przypomnieć, że w drodze decyzji w sprawie metakrylanów, mocą której na Arkemę nałożona została grzywna w wysokości 219 131 250 EUR, pozwane, jako spółki dominujące względem Arkemy, były zobowiązane „solidarnie i wspólnie” do zapłaty grzywny w wysokości, odpowiednio, 140,4 mln EUR i 181,35 mln EUR.
- 41 Następnie, w drodze wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja (T-217/06, EU:T:2011:251), kwota grzywny nałożonej na Arkemę została obniżona do 113 343 750 EUR. Natomiast kwota grzywny nałożonej jako taka na pozwanych pozostała niezmieniona w następstwie wyroku z dnia 7 czerwca 2011 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (T-206/06, EU:T:2011:250), co ponadto zostało potwierdzone postanowieniem z dnia 7 lutego 2012 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (C-421/11 P, niepublikowanym, EU:C:2012:60, pkt 83).
- 42 Wreszcie, należy zauważyć, że nie zostało zakwestionowane – jak przyznał Sąd w pkt 112 zaskarżonego wyroku – iż Arkema w dniu 7 września 2006 r. zapłaciła całość nałożonej w drodze decyzji w sprawie metakrylanów początkowej grzywny w kwocie 219 131 250 EUR.
- 43 W tym względzie należy stwierdzić w pierwszej kolejności, że Sąd w pkt 113 zaskarżonego wyroku ustalił, iż z pisma Arkemy z dnia 25 września 2008 r. wynikało, że spółka ta jasno podała do wiadomości, że „w pełni zaspokojone zostały roszczenia Komisji tak wobec [niej], jak wobec ogółu solidarnie współzobowiązanych”, i stąd uregulowała całość początkowej grzywny na rachunek pozwanych – która to ocena, jak wynika z pkt 18–20 niniejszego wyroku, nie powinna zostać podważona w ramach niniejszego odwołania.
- 44 W drugiej kolejności należy przypomnieć, że w sytuacji, w której odpowiedzialność spółki dominującej jest całkowicie pochodną odpowiedzialności jej spółki zależnej i w której żaden inny czynnik nie charakteryzuje w sposób indywidualny zachowania zarzucanego spółce dominującej, odpowiedzialność tej spółki dominującej nie może wykraczać poza odpowiedzialność jej spółki zależnej (zob. podobnie wyroki: z dnia 22 stycznia 2013 r., Komisja/Tomkins, C-286/11 P, EU:C:2013:29, pkt 37, 39, 43, 49; z dnia 17 września 2015 r., Total/Komisja, C-597/13 P, EU:C:2015:613, pkt 38).

- 45 W niniejszym przypadku wspólna i solidarna odpowiedzialność pozwanych w stosunku do Arkemy była całkowicie pochodną odpowiedzialności ich spółki zależnej, z wyłączeniem każdego innego czynnika. Z orzecznictwa Trybunału wynika – jak również zauważył rzecznik generalny w szczególności w pkt 64–68 opinii, i niezależnie od kwestii, czy Arkema złożyła deklarację wspólnej zapłaty – że Komisja po dokonaniu przez Arkemę zapłaty początkowej grzywny w całości, co nie zostało zakwestionowane, nie miała w każdym razie już prawa żądać w tym względzie zapłaty od pozwanych.
- 46 Mając na względzie powyższe rozważania, trzeba zatem stwierdzić, że jak słusznie zauważył Sąd w pkt 116 zaskarżonego wyroku, Komisja w drodze spornych pism nie mogła zasadnie wymagać od skarżących odsetek za zwłokę z tytułu grzywny nałożonej w decyzji w sprawie metakrylanów.
- 47 Wynika stąd, że wbrew twierdzeniom Komisji pism tych nie można uznać, w zakresie, w jakim instytucja ta wymagała w nich nienależnych odsetek za zwłokę, za mające charakter czysto potwierdzający obowiązki wynikające z decyzji w sprawie metakrylanów i jako mające wyłącznie charakter przygotowawczy dla ewentualnej egzekucji tej decyzji.
- 48 W konsekwencji nawet jeśli pisma, w drodze których Komisja ogranicza się do żądania od adresatów decyzji w sprawie naruszenia reguł konkurencji, takiej jak decyzja w sprawie metakrylanów, zapłaty grzywny nałożonej w tym akcie lub odsetek za zwłokę ewentualnie stąd wynikających, mogą co do zasady stanowić jedynie zwyczajne wezwania do wykonania danej decyzji i nie mogą zatem wywoływać wiążących skutków prawnych naruszających interesy danych przedsiębiorstw (zob. podobnie wyrok z dnia 6 grudnia 2007 r., Komisja/Ferriere Nord, C-516/06 P, EU:C:2007:763, pkt 29), to inaczej jest w wypadku spornych pism z uwagi na ich charakter w zakresie, w jakim ustanawiają względem pozwanych wymóg zapłaty odsetek za zwłokę pomimo zapłaty całości początkowej kwoty grzywny, a tym samym w rzeczywistości stanowią modyfikację zobowiązania pieniężnego, z tytułu którego owi pozwani mają obowiązek zapłaty.
- 49 Z powyższego wynika, że Sąd nie naruszył prawa, stwierdzając w szczególności w pkt 99 zaskarżonego wyroku, że sporne pisma, w zakresie, w jakim w ich drodze Komisja wymagała odsetek za zwłokę, wywoływały wiążące skutki prawne mogące wpłynąć na interesy pozwanych poprzez istotną zmianę ich sytuacji prawnej, i stąd dokonując kwalifikacji tych pism jako aktów zaskarżalnych w rozumieniu art. 263 TFUE.
- 50 Zarzut pierwszy należy więc oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu drugiego, opartego na naruszeniu zasad zawisłości sporu i powagi rzeczy osądzonej

Argumentacja stron

- 51 W zarzucie drugim Komisja zasadniczo zarzuca Sądowi, iż naruszył on zasady zawisłości sporu i powagi rzeczy osądzonej, ponieważ oddzielił – w szczególności w pkt 80 i 93–101 zaskarżonego wyroku – kwestię podlegających zapłacie odsetek za zwłokę od reszty decyzji w sprawie metakrylanów.
- 52 W tym względzie w art. 2 decyzji w sprawie metakrylanów znajdowały się przepisy dotyczące nałożonej grzywny jako należności głównej oraz odsetek należnych w przypadku braku zapłaty, będących należnością akcesoryjną wobec należności głównej. Tymczasem w chwili wniesienia skargi w sprawie, w której wydano zaskarżony wyrok, odwołanie do Trybunału w sprawie C-421/11 P, dotyczącej tej decyzji, pozostawało nadal w toku. Ponadto wskutek postanowienia z dnia 7 lutego 2012 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja (C-421/11 P, niepublikowanego, EU:C:2012:60), decyzja ta stała się decyzją ostateczną wobec pozwanych w odniesieniu do wszystkich jej części, a zatem także w zakresie odsetek.

53 Pozwane kwestionują zasadność zarzutu drugiego, zauważając w szczególności, że w niniejszej sprawie nie zostały spełnione przesłanki dotyczące zawisłości sporu między dwiema sprawami i powagi rzeczy osądzonej, takie jak te wynikające z orzecznictwa Trybunału i Sądu.

Ocena Trybunału

54 Ponieważ zarzut drugi zasadniczo opiera się na założeniu Komisji, takim jak przedstawione w ramach jej zarzutu pierwszego, że żądanie odsetek za zwłokę w spornych pismach ma jedynie charakter wykonawczy względem tego, co przewidziano w decyzji w sprawie metakrylanów, i że jest ono od niej nieodłączne, trzeba stwierdzić, iż nie można przyjąć tego założenia, jak zresztą wynika w szczególności z pkt 44–52 niniejszego wyroku.

55 Ponadto, i tak samo, i jak to również słusznie przypomniał Sąd w pkt 100 zaskarżonego wyroku, Trybunał w pkt 89 postanowienia z dnia 7 lutego 2012 r., Total i Elf Aquitaine/Komisja Europejska (C-421/11 P, niepublikowanego, EU:C:2012:60), pominął jako oczywiście niedopuszczalne sformułowane przez pozwane w ramach odwołania zakończonego tym postanowieniem żądanie zwolnienia z obowiązku zapłaty odsetek, zważywszy na fakt, że nie dotyczyło ono wyroku będącego przedmiotem tego odwołania, a tym samym decyzji w sprawie metakrylanów, lecz spornego pisma nakładającego odsetki za zwłokę.

56 Wobec tego zarzut drugi należy oddalić jako bezzasadny.

57 Ponieważ żaden z zarzutów przywołanych przez Komisję nie został uwzględniony, odwołanie należy oddalić w całości.

W przedmiocie kosztów

58 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach.

59 Zgodnie z art. 138 § 1 tego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 tego regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja przegrała sprawę, a pozwane wniosły o obciążenie jej kosztami postępowania, należy obciążyć ją własnymi kosztami oraz kosztami poniesionymi przez pozwane.

60 Zgodnie z art. 140 § 2 tego regulaminu postępowania, mającym również zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie jego art. 184 § 1, Urząd Nadzoru EFTA pokrywa własne koszty, skoro przystąpił do sprawy w charakterze interwenienta.

61 W konsekwencji Urząd Nadzoru EFTA pokrywa własne koszty.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) Odwołanie zostaje oddalone.

2) Komisja Europejska pokrywa własne koszty oraz koszty poniesione przez Total SA i Elf Aquitaine SA.

3) Urząd Nadzoru EFTA pokrywa własne koszty.

Podpisy